

Příspěvek k taxonomii švábů

Jan Zrzavý

Jako vystudovaný entomolog se nemohu zbavit dojmu, že diverzita švábů, konkrétně těch ruských, je velmi podceňovaná. Představa, že švábi ke svému politováníhodnému stavu dospěli tak, že byli zkorumpováni ruským počítačem nebo ruským automobilem či aspoň all inclusive pobyttem u moře Laptěvů, je klamná. Podplacená či aspoň navedená je jistě jen menšina – kdo by taky platil takovou svoločb (užívám etnický adekvátní termín i s měkkým znakem na konci). Ti ostatní na to přišli sami a naším cílem budiž pochopit, co jsou zač. Chceme-li se zbavit škůdců, můžeme použít nějaké širokospektrální svinstvo, třeba DDT nebo zákaz lží, anebo úzce specializované insekticidy aplikované s detailní znalostí ekologie a etologie cílového druhu. Různé druhy švábů jistě vyžadují velmi odlišné způsoby eradikace, ale na to je musíme umět rozlišit.

První druh jsou bojovníci za mír. Že každý bojovník za mír je ruský šváb, má moje generace zažito od útlého dětství. Soudruh Brežněv promluvil o míru a už to jelo – Rómeš Čandra, generál Bastian, Světové shromáždění mírotvůrců v Pakulu a masové průvody žádajících sebeodzbrojení Západu. Ne, bombu ne, pane Reagane. Pátrám v paměti: už někdy bojovníci za mír sloužili někomu jinému než nejhnusnějšímu režimu, co byl zrovna na trhu?

Švábi druhého druhu prostě a jednoduše nenávidí Západ tak strašně, že jsou ochotni podporovat dokonce i Rusko. Sem patří ti politici, jejichž kdysi na odívavě stavěná okcidentální orientace byla jen akcidentální a kteří v tom kágébákovi z NDR najednou uviděli, chudáci, ochránce tradičních evropských hodnot proti západnímu satanismu. Na tyhle lidi Rusko jaksi jenom zbylo – v případě europeizace Moskvy by couvali až do Pchjongjangu, ale zatím je pro ně Moskva dobrým nejbližším záchytným bodem.

Třetí druh je proruský aktivně a pocituje k Rusku intenzivní vztah mezi láskou (až po zálibu v pěveckých sborech lampasáků s blýskavými šavlemi) a strachem. To jsou ti, kdo se stavějí do pozoru, kdykoli uslyší slovo „velmoc“. Kupodivu ani bizarní průběh ruské agrese s nimi nepohnul. Nám ostatním to vyřešilo dosud palčivý rozpor – jak je možné, že stát, který je všeobecně k ničemu, má tak skvělou armádu; dnes vidíme, že obecné pravidlo, že každý válčí tak, jak žije, platí všude. Očekávám námitky, že Rusko není úplně k ničemu, neboť prý kultura. Dejme tomu. Já jsem v mládí opravdu přečetl tisíce stran ruské literatury (jako jediný z Čechů i *Život Klíma Samgina!*), takže mohu zodpovědně prohlásit, že pojednává pouze o jednom jediném: Rusko je úplně k ničemu a žít se tam nedá.

Nejzajímavější je čtvrtý druh švábů: nutkaví hledači pravdy. Poznáte je snadno – říkají: „Rusko nemusím, ale...“ nebo „je pravda, že..., ale je taky je pravda, že...“ Povrchní dojem, že jde o chvalitebný projev kritického myšlení, se rozplyne, když zjistíme, že běžně propadají nějaké spiklenecké demenci. Správně sice odmitají věřit oficiálním verzím, ale následně uvěří verzi neoficiální. Neoficiální verze ovšem mají jednu vzácně nahlíženou vlastnost: je jich nekonečně mnoho, zatímco oficiální verze je jediná, a tu-

díž víceméně pochopitelná. Neoficiální verze jsou projevem individuálního šílenství svých autorů, a pokud výjimečně ne, není to na nich poznat. Že dnešní hledači pravdy o Ukrajině předtím hledali pravdu o covidu (s obdobnými výsledky), neznamená, že dostali nové noty od ideodiverzní centrály na Bajkalu, ale že popíráním oficiálních verzí čehokoliv nakonec dospějeme na stejné místo: tam, kde přebývá Šóróš. V přírodních vědách se konečnému stavu systému, kam všechno směřuje, říkává sink. Neboli výlevka.

jaro 2023

Domorodé tance

Vojtěch Novotný

Náš tým zkoumající ekologii tropického lesa byl po přistání ve vesnici Yawan v novoguinejském pohoří Saruwaged uvítán tanečním představením mládeže. Tanečníci s těly pomalovanými světlou hlinkou zpívali za zvuku bubnu garamut, zhotoveného z vyhloubeného kmene stromu, lidové písně o ikonických zvířatech, rajkách a stromových klokanech. Jejich tance tato zvířata napodobovaly. Na další oslavě, k zakončení výzkumu, tančili všichni vesničané, ozdobeni papoušcím peřím na trojúhelníkových bambusových konstrukcích nošených na hlavě. Za zvuků malých bubínků potažených ještěřčí kůží se tančilo do východu slunce. V některých vesnicích se vzácné návštěvy vítají překvapivým simulovaným útokem bojovníků s obličejí začerněnými uhly, kteří za divokého pokřiku vyskočí z vegetace, mávajíce oštěpy. V horách provincie Simbu se sedí na zemi v čelenkách z kasuářího peří a zpívají se zhusta milostné písně za kývání těla a potřásání hlavou. A tak by bylo možné pokračovat při probírání stovek novoguinejských kultur.

Novoguinejští studenti v Čechách se občas rovněž nadějí kulturního zážitku z pozorování exotických tradic. Letošní výjezdní zasedání katedry zoologie Jihočeské univerzity zavedlo čtyři doktorandy z Nové Guineje do vodňanské hospody na pár večerních piv. Rychle se ukázalo, že jde o hospůdku jak ze sentimentálních

vzpomínek na zlatou minulost vesnické pospolitosti. Čtyři harmonikáři a jeden bubeník tam k všeobecnému potěšení štamgastů hráli lidovky, zbytek hospody se dílem připojil. Novoguinejci se i přes texty v cizím jazyce rychle zorientovali; stačilo vysvětlení, že tato píseň je o nešťastné lásce, tady dívka opustila mládence, no a tahle je zase o koních.

Scéna to byla natolik idylická, až se vtíralo podezření, zda nejde jen o další umělecký happening Kateřiny Šedé. Ta zaujala projektem „normálního života na plný úvazek“, kdy platila vybraným rodinám, aby žily v centru Českého Krumlova a zabývaly se tam pouličními aktivitami běžného života, které jinak z turistifikované oblasti společně s původními obyvateli dávno zmizely. Projekt vyvolal kromě pozornosti uměleckého světa a turismem přetížených měst včetně Benátek i vlnu nenávisti části domorodých Krumlovanů, jakož i udání autorky na policii ze zneužívání dětské práce.

Předchozí projekt Šedé *Od nevidím do nevidím* transponoval vesnici Bedřichovice a její obyvatele do Londýna, do prostoru mezi galerií Tate Modern, jež akci zaštitila, a katedrálou sv. Pavla. Osmdesátka občanů Bedřichovic tam po jeden den na fiktivním půdorysu své vesnice vykonávala obvyklé každodenní činnosti. Osmdesát britských malířů zároveň usedlo na různá místa imaginárních Bedřichovic nad Temží, aby v plenéru malovali podle dodaných fotografií krajinu skutečných Bedřichovic.

Celonoční tance na závěr exkurze studentů Jihočeské univerzity do pralesů okolo vesnice Wanang bývávaly oživeny vesničany kombinujícími tradiční ozdoby z rajčího peří s třpytivými cetkami určenými pro zdobení vánočních stromečků. Etnografa-puristu by sice takové inovace nepotěšily, nicméně odrážely otevření vesnice,

dříve ztracené v pralesích povodí řeky Ramu, okolnímu světu, od obchodů provinčního města Madangu až po univerzitu z Českých Budějovic. A jednoho roku se k celonočním tancům a zpěvu písní v domorodém jazyce dostavili vesničané už výhradně v civilních oblecích a bez ozdob, dávající tak vale minulosti ve prospěch moderní doby, jak ji od řeky Ramu sami vnímali. Nepotrvá to dlouho a Nová Guinea bude potřebovat urgentní návštěvu Kateřiny Šedé.

jaro 2023